

Sampension KP Livsforsikring
Att.: Direktionen
Tuborg havnevej 14
2900 Hellerup

3.marts 2020

Ref. LMK

J.nr. 6073-0077

Påtale og påbud i forbindelse med information til medlemmer om forsikringsydelser og ændringsadgangen i aftalerne

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finansstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

Afgørelse:

Finanstilsynet påtaler, at Sampension har handlet i strid med reglen om at handle redeligt og loyalt i § 4, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører, idet

- vilkårene for de ugaranterede markedsrenteprodukter ikke tydeligt, nemt og forståeligt beskriver, at størrelsen på udbetalingen ved supplerende førtidspension og midlertidig udbetaling/præmiefritagelse kan variere.

Finanstilsynet påbyder desuden Sampension at efterleve samme regel om redelig og loyal adfærd, ved at beskrive hvordan og hvilke omstændigheder, der kan medføre, at Sampension kan foretage ændringer af pensionsaftalens indhold, sammen med en ikke-udtømmende række af eksempler på, hvad ændringerne eksempelvis kan være, så ændringsadgangen ikke længere fremstår som vilkårlig.

Sampension skal senest 1 måned fra dato underrette Finanstilsynet om hvorledes påbuddet er efterlevet.

Sagsfremstilling

Finanstilsynet modtog i maj 2018 en klage fra en borger, som har pensionsordning i Sampension og får udbetalt invalidepension fra denne. Borgeren har rettet henvendelse til Finanstilsynet, fordi hun har oplevet, at Sampension oplyser til hende, at den månedlige ydelse kan nedsættes som følge af bl.a. manglende afkast, da invalideydelserne er ugaranterede. Borgeren mener ikke, at dette har fremgået tydeligt af aftalerne og sætter spørgsmålstegn ved værdien af en forsikring til syge medlemmer, som kan svinge i udbetalingernes størrelse. Borgeren har produktet ”3 i 1 Livspension”.

Finanstilsynet bad på den baggrund Sampension om en redegørelse for, hvordan selskabet efterlever god skik reglerne i deres kommunikation med kunderne herunder på deres hjemmeside og i informationsmaterialet til deres pensionstagere om invalidepensionens virkemåde og væsentligste egenskaber.

Sampension svarede Finanstilsynet med en redegørelse af 20. juni 2018, fulgt op af en supplerende redegørelse af 21. september 2018.

Sampension redegør for, at deres produkt "3 i 1 Livspension" er kendetegnet ved, at samtlige dækninger er ugaranterede, både opsparing og risikodækninger. Sampension har derfor indrettet informationsmaterialet således, at de kommunikerer, at pensionsordningerne i sin helhed er ugaranterede. Det er dermed ifølge Sampension også kommunikeret, at størrelsen på de forskellige ydelser kan blive sat ned. Der er ikke nogen særskilt information om invalideydelsen, da det ville virke ubalanceret at fremhæve denne ene ydelse, når samtlige ydelser er ugaranterede.

Når pensionstager kigger på de faste beløb for forsikringsdækningerne i "pensionsoverblikket", som er et samlet overblik over pensionsordningens forsikringer, er der ved tallene for dækning ved offentlig førtidspension følgende tekst:

"Forsikringen bliver udbetalt, hvis du er fratrukket dit job, og får offentlig førtidspension. Fratrukker du dit job og modtager sygedagpenge i mere end 3 måneder, bliver supplerende førtidspension udbetalt. Se reglerne for udbetaling ved sygedagpenge i dine vilkår."

Når pensionstager følger denne henvisning, og slår op i vilkårene, er reglerne for henholdsvis "Supplerende førtidspension og engangsbeløb ved førtidspension" og "Midlertidig udbetaling/præmiefritagelse ved sygedagpenge" beskrevet i §§ 37-38. Her er der næsten enslydende tekst:

"[dækning].. bliver udbetalt med det beløb¹ og længst til det ophørstidspunkt, der er gældende på det tidspunkt, hvor fra medarbejderen får tilkendt udbetalingerne fra Sampension."

Under "Midlertidig udbetaling/præmiefritagelse ved sygedagpenge" står der også:

¹ Finanstilsynets understregning

"Udbetalingens størrelse vil være den, som var gældende den dag, hvor betingelserne for udbetaling i øvrigt er opfyldt."

Sampension har til Finanstilsynet forklaret, at ovenstående er et udtryk for, at forsikringsdækningens størrelse bliver beregnet ud fra hvad der var gældende på det tidspunkt, pensionen bliver tilkendt fra, bl.a. på grundlag af lønnens størrelse på den dag, også selvom selve afgørelsen af denne tilkendelse falder på et langt senere tidspunkt.

Ovenstående paragraffer skal ifølge Sampension læses sammen med § 23 i vilkårene, hvor det fremgår:

"Er dækningerne ikke garanterede, kan de blive nedsat eller bortfalde. De nærmere regler fremgår af det til enhver tid gældende tekniske grundlag for Sampension."

I forbindelse med pensionsoverblikket skriver Sampension i et afsnit der hedder "Forudsætninger":

"Størrelsen af dine forsikringer og prognosen for størrelsen af dine pensioner er regnet ud fra den indbetaling, der er modtaget indtil opgørelsesdatoen, og din løn på opgørelsesdatoen. Ændrer indbetalingen eller lønnen sig, ændrer størrelsen af dine udbetalinger sig også. Du er ikke garanteret en bestemt udbetaling, og dine dækninger kan blive sat ned. Dine dækninger er regnet ud fra et beregningsteknisk grundlag. Ændringer i grundlaget skal godkendes af Sampension Livsforsikring A/S's bestyrelse og anmeldes til Finanstilsynet."

I bilaget til pensionsoverblikket "Værd at vide" står der:

"På pensions- og forsikringsoversigten kan du se, hvornår dine forsikringer udløber og du kan se, om udløb på dine forsikringer kan blive højere. Du skal være opmærksom på, at pensions- og forsikringsoversigten er et øjebliksbillede."

Under afsnittet "Ændringer i pensionsordningen", fremgår det af sidste punkt, at:

"Det tekniske grundlag, herunder justering af den forventede levetid, så din prognose for udbetaling af dækninger bliver mindre."

Hvis en pensionstager bliver syg og får tilkendt dækning ved invaliditet, fremsendes et tilkendelsesbrev. Sampension redegør for tilkendelsesbrevet ved invaliditet fra Forenede Gruppeliv indeholder følgende:

"Udbetalingen er ikke garanteret og vil med tiden blive større eller mindre, fx hvis investeringsafkastet bliver større eller mindre end forudsat ved beregning af udbetalingen. Vi fortæller dig det i god tid, hvis udbetalingen bliver nedsat. Læs om ugaranterede udbetalinger i Sampensions til enhver tid gældende vilkår og ved personligt log ind på Sampension.dk"

Når en pensionstager modtager løbende udbetalinger, vil der hver måned komme en "lønseddel" med oplysninger om udbetalingen til Nømkonto, hvor Sampension i april 2018 også fik tilføjet ovenstående tekst.

Endelig redegør Sampension for, at hele ændringsadgangen til pensionsordningen er centralt bestemt i § 6 i vilkårene, hvor der står:

"Sampension kan uden varsel ændre alle vilkår i pensionsordningen, jf. § 5, med virkning for samtlige pensionsordninger, både eksisterende og nye."

Henvisningen til § 5 dækker over definitionen af "pensionsordningen", herunder vilkår og forsikringsdækninger.

Denne ændringsadgang understøttes på forskellig vis i vilkårene, bl.a. ved den nævnte § 23, hvor det fremgår, at dækningerne er ugaranterede og kan blive sat ned/bortfalde, og ved at § 5 henviser til forsikringsbetingelserne for gruppelivsforsikring i Forenede Gruppeliv, hvor det fremgår af § 16, at "præmien fastsættes for et år ad gangen."

Dertil fremgår den kollektive ændringsret af § 4 i vilkårene:

"Aftaleparterne og Sampensions bestyrelse træffer beslutninger om pensionsordningen på medarbejdernes vegne i medfør af den ret, som aftaleparterne har til at træffe beslutning herom."

Ændringsretten i § 6 er bredt formuleret, fordi det ikke på forhånd er muligt for dem at forudse, hvilke situationer den skal bruges i.

I praksis benytter Sampension kun ændringsretten til at foretage forbedringer og mindre betydende ændringer på egen hånd. Alle ændringer af betydning forelægges for Sampensions bestyrelse og/eller de aftaleparter, der står bag de kollektive pensionsordninger. Denne praksis om forelæggelse gør, at Sampension ikke alene har hjemmel i § 6 i vilkårene, men også i de almindelige regler om aftaleparters adgang til at ændre kollektive aftaler uden samtykke fra hver enkelt forsikringstager, som det fremgår af § 4 ovenfor.

På et møde med Finanstilsynet blev eksempler på ændringer diskuteret, f.eks. hvor man har sat ydelserne ned. Sampension nævnte her, at det kan være ændringer i levetiderne ud over det forventede og/eller dårligere afkast, som giver anledning til at ændre de beregningsmæssige principper for udbetalingerne og dermed nedsatte ydelser.

Efter at have modtaget Sampensions redegørelser sendte Finanstilsynet et udkast til afgørelse i høring, hvori Finanstilsynet påtalte at vilkårene i pensionsaftalen var formuleret uklart og tvetydigt og påbød Sampension at beskrive retningslinjerne for at foretage ændringer i aftalerne, så ændringsadgangen ikke fremstår som vilkårlig.

Høring

Afgørelsen har været i høring hos Sampension. I udkastet til afgørelsen var påtalen givet med hjemmel i vildledningsforbuddet i § 7, stk.1 i god skik for forsikringsdistributører. Advokat Pernille Sølling har på vegne af Sampension fremsat følgende bemærkninger:

1. Vedrørende påtalen for uklare betingelser vedrørende udbetalingernes størrelse ved førtidspension:

Vilkårene for ugaranterede markedsrenteprodukter er ifølge Sampension, hverken uklare eller dobbelttydelige. § 23 er et generelt vilkår, der efter sin ordlyd og placering og almindelige forsikringsretlige fortolkningsprincipper gælder for alle dækninger i pensionsordningen uden en udtrykkelig henvisning. Sampension finder det derfor ikke nødvendigt, at henvise til § 23 i §§ 37 og 38, og de finder heller ikke, at det er rimeligt, at Finanstilsynet kræver dette. Det kan tværtimod skabe uheldig fortolkningstvivel, hvis der henvises til ét af de generelle vilkår, men ikke til dem alle.

Sampension redegør for, at vilkårene for "*3 i 1 Livspension og 3 i 1 Pension*" er inddelt i afsnit med hver sin overskrift, der beskriver indholdet. Nogle af

afsnittene indeholder generelle vilkår, der gælder for flere dækninger, og andre afsnit indeholder specielle vilkår, der kun gælder for den dækning, der fremgår af overskriften.

Afsnit D "Dækninger" er et generelt afsnit, der i overensstemmelse med overskriften indeholder generelle vilkår, der gælder for (flere) dækninger. Det fremgår af § 23 om garanti, at:

"Dækningerne er ikke garanterede, medmindre andet fremgår af pensions- og forsikringsoversigten. Er dækningerne ikke garanterede, kan de blive nedsat eller bortfalde."

Det fremgår ifølge Sampension således af § 23, at den gælder for alle dækninger.

I afsnit G definerer §§ 37 og 38 det tidspunkt, hvor den supplerende førtidspension og den midlertidige udbetaling ved sygedagpenge bliver fastlagt, og det fremgår af bestemmelserne, at størrelsen af udbetalingerne bliver beregnet ud fra, hvad der er gældende på det tidspunkt, hvor de bliver tilkendt fra, som f.eks. lønnens størrelse på den dag, selvom tilkendelsen først sker på et senere tidspunkt.

Vilkårenes §§ 37 og 38 betyder ikke, at de to dækninger, fra at være ugaranterede efter § 23, overgår til at være garanterede, for Sampension fremfører, at §§ 37 og 38 skal ses sammen med de generelle afsnit i vilkårene, herunder afsnit D og § 23.

Sampension fremfører, at Højesteret har fastslået, at det er et almindeligt forsikringsretligt fortolkningsprincip, at en police, der er opbygget med generelle og specielle afsnit, må forstås således, at de generelle vilkår gælder ved siden af de specielle vilkår, medmindre der er grundlag for at anse de generelle vilkår for at være fraveget.

Sampension finder endvidere, at påtalen er i strid med Højesterets dom af 15. maj 2018, sag 124/2017, hvor Højesteret fastslår, at det ikke indebærer en overtrædelse af god skik-reglerne, at en finansiel virksomhed i et tilfælde, hvor der er berettiget tvivl om forståelsen af en aftale, har fastholdt sin opfattelse. I denne sag er der utvivlsomt en sådan berettiget tvivl.

Sampension påpeger, at det ikke gør nogen forskel, at de har valgt at ændre forsikringsvilkårene frivilligt, idet dette er sket i et forsøg på at få sagen løst mindeligt uden påtale.

Endelig er påtalen ifølge Sampension i strid med forvaltningsretlige proportionalitetsprincipper, eftersom reglerne om god skik ikke indebærer, at Finanstilsynet kan nærskrive forsikringsselskabernes vilkår i detaljer, medmindre

der er tale om generelle forhold eller klart urimelige bestemmelser, og Sampension finder, at det reelt er et spørgsmål om detaljer, hvorvidt Sampension i §§ 37 og 38 henviser til § 23 eller forlader sig på almindelige forsikringsretlige fortolkningsprincipper.

2. Vedrørende påbuddet om retningslinjer for ændringsadgang

Påbuddet angår vilkårenes § 6, hvor det fremgår, at

"Sampension kan uden varsel ændre alle vilkår i pensionsordningen, jf. § 5, med virkning for samtlige pensionsordninger, både eksisterende og nye."

§ 6 er ifølge Sampension formuleret i overensstemmelse med branchestandarden, og Sampension mener, at en tilsvarende formulering har været prøvet ved – og tiltrådt af – Højesteret i dom af 21. februar 2019, sag BS-24289/2018-HJR, som hjemmel til en ganske vid ændringsret, og der er derfor ikke er grundlag for at kræve den ændret.

Selv om bestemmelsen er bredt formuleret, mener Sampension ikke, at det er udtryk for, at Sampension har en vilkårlig adgang til at ændre vilkårene ensidigt, idet bestemmelsen skal ses i sammenhæng med vilkårenes § 4:

"§ 4, stk. 1 Pensionsordningen er oprettet på grundlag af en eller flere aftaler på den ene side Sampension og den anden side fagforeninger, arbejdsgiverforeninger, kommuner, arbejdsgivere og lignende ("aftaleparter"). Der er tale om en aftale mellem aftaleparterne, medarbejderen og Sampension bestående af aftaler mellem alle parter.

Stk. 2 Sampension er et arbejdsmarkedsselskab, der er ejet af aftaleparter bag hovedparten af medarbejdernes pensionsaftaler. Sampensions bestyrelse er sammensat af repræsentanter fra aftaleparterne.

Stk. 3 Aftaleparterne og Sampensions bestyrelse træffer beslutninger om pensionsordningen på medarbejdernes vegne i medfør af den ret, som aftaleparterne har til at træffe beslutning herom."

Dette er udtryk for, at Sampension ikke er et kommercielt forsikringselskab, der indgår erhvervsmæssige forsikringsaftaler med individuelle forbrugere,

men derimod et kundeejet pensionsselskab, hvor pensionsaftalerne er forhandlet af de aftaleparter, der står bag pensionsordningerne, herunder forsikringstagernes lønmodtagerrepræsentanter. Sampension påpeger, at de derfor ikke kan ændre i vilkårene, uden at dette sker i overensstemmelse med aftalerne med de bagvedliggende aftaleparter, hvor forsikringstagerne er behørigt repræsenteret i form af lønmodtagerrepræsentanter.

Sampension fremfører, at påbuddet ikke er omfattet af direktivet om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, eftersom kollektive pensionsaftaler, der er oprettet som led i ansættelsesforhold, ikke er forbrugeraftaler, jf. FED 2008.96Ø og U2011.1177Ø. Sampension finder således, at Finanstilsynet ikke har hjemmel til at give påbuddet.

3. Uklart og ugyldigt påbud

Sampension finder endvidere, at påbuddet er ugyldigt, da det er uklart, hvorledes Sampension skal opfylde det, og selv om de forsøger at opfylde påbuddet, mener de at risikere et nyt påbud, fordi Finanstilsynet ikke er enig i den måde, hvorpå Sampension har opfyldt påbuddet på.

Sampension fremfører, at det er et grundlæggende forvaltningsretligt princip, at et påbud skal være så klart, at det umiddelbart vil kunne efterkommes af adressaten, og da dette krav ikke er opfyldt, finder de at påbuddet allerede af denne grund er ugyldigt.

4. Ikke urimelig ændringsadgang og ikke i strid med god skik

Sampension finder samlet, at bestemmelsen i § 6 ikke er urimelig og ikke er udtryk for en vilkårlig ændringsadgang, men tværtimod er udtryk for, at Sampension som et kollektivt pensionsselskab har en ganske vid adgang til at foretage *saglige* ændringer i vilkårene. Der er tale om en konkret skønsmæssig vurdering ud fra en afvejning af en lang række forhold, og det giver ikke mening at kræve, at Sampension skal beskrive sine retningslinjer for ændringer i vilkårene. Sampension finder at det ville være så løst og uklart, at det ikke giver forsikringstagerne mere vejledning.

Retligt grundlag

En forsikringsdistributør skal handle redeligt og loyalt overfor sine kunder. Det følger af § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 455 af 30. april 2018 om god skik for forsikringsdistributører.

Denne bestemmelse træder i stedet for generalklausulen om god markedsføringsetik i § 3, stk. 1 i markedsføringsloven, idet § 3, stk. 1, finder ikke anvendelse på finansielle virksomheder, i det omfang erhvervs- og vækstministeren har udstedt regler på det pågældende område, hvilket ministeren netop har gjort med § 4 i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører.

Bestemmelsen om god markedsføringssskik giver ifølge bemærkningerne til denne, de retshåndhævende myndigheder en mulighed for at foretage en løbende normdannelse og videreudvikling af retstilstanden, så den svarer til den gældende samfundsopfattelse af sund og rimelig erhvervsudøvelse.

Vurdering

Påtalen

Finanstilsynet påtaler, at Sampension har handlet i strid med § 4, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører, idet

- vilkårene for de ugaranterede markedsrenteprodukter ikke tydeligt, nemt og forståeligt beskriver, at størrelsen på udbetalingen ved supplerende førtidspension og midlertidig udbetaling/præmiefritagelse kan variere.

Det fremgår således ikke tydeligt og ikke på en konsistent måde for pensionstagerne, at ydelsen ved offentlig førtidspension kan svinge i størrelse efter tilkendelsen.

Finanstilsynet har ved fornyet vurdering fundet, at Sampensions præsentation af oplysningerne ikke med den fornødne sikkerhed kan henføres under vildledningsbestemmelsen, men anser den for at være i strid med redelig og loyal adfærd.

Hvis en gennemsnitlig pensionstager vil vide noget om pensionsordningens forsikringsdækninger ved sygdom, vil det være oplagt, at denne orienterer sig om beløbenes størrelse, når vedkommende modtager "*Pensionsoverblikket ved optagelse i pensionsordningen*" eller via den årlige informationsudsendelse. Her bliver pensionstager mødt af et entydigt tal og henvist til reglerne for udbetaling i vilkårene, hvor følgende fremgår i §§ 37-38:

"[dækning].. bliver udbetalt med det beløb og længst til det ophørstidspunkt, der er gældende på det tidspunkt, hvor fra medarbejderen får tilkendt udbetalingerne fra Sampension."

Under "*Midlertidig udbetaling/præmiefritagelse ved sygedagpenge*" fremgår det endvidere:

"Udbetalingens størrelse vil være den, som var gældende den dag, hvor betingelserne for udbetaling i øvrigt er opfyldt."

Det er Finanstilsynets vurdering, at ovenstående tekster, kombineret med tallene i Pensionsoverblikket, indikerer ét fast og uforanderlig beløb fra tilkendelse og *længst til det ophørstidspunkt, der er gældende*. Beskrivelsen af hvad der gælder ift. udbetaling indikerer på ingen måde, at beløbet kan variere.

En pensionstager, som ønsker at orientere sig om forsikringsydelse ved eventuel sygdom for at kunne sikre sig tilstrækkelig dækning, får altså ikke en let tilgængelig og entydig information om ydelse eventuelle svingninger, men får derimod opfattelsen af, at der er tale om en fast udbetaling.

Det ændrer ikke på Finanstilsynets vurdering, at Sampension har redegjort for, at teksten fra §§ 37-38 skal læses sammen med § 23 andetsteds i vilkårene, hvor det fremgår, at dækningerne ikke er garanterede og kan blive nedsat eller bortfalde. Denne samstilling er overordentlig vanskelig at foretage for pensionstageren, der ikke samtidig får en indikation af, at vilkårene skal læses på denne måde. En sådan sammenkædning kan alene forudsættes, såfremt der findes en henvisning til den pågældende paragraf.

Det ændrer heller ikke på Finanstilsynets vurdering, at Sampension under *"Forudsætninger i Pensionsoverblikket"* beskriver, at

"Størrelsen af dine forsikringer og prognosen for størrelsen af dine pensioner er regnet ud fra den indbetaling, der er modtaget indtil opgørelsesdatoen, og din løn på opgørelsesdatoen. Ændrer indbetalingen eller lønnen sig, ændrer størrelsen af dine udbetalinger sig også. Du er ikke garanteret en bestemt udbetaling, og dine dækninger kan blive sat ned. Dine dækninger er regnet ud fra et beregningsteknisk grundlag. Ændringer i grundlaget skal godkendes af Sampension Livsforsikring A/S's bestyrelse og anmeldes til Finanstilsynet."

Det er Finanstilsynets vurdering, at dette afsnit ved en naturlig læsning alene gengiver sammenhængen mellem forsikringernes størrelse og den løn og indbetaling, som pensionstager har, og beskriver det forhold, at bare fordi pensionstager en gang har fået en dækning eller prognose ud fra en høj løn, er det ikke en garanti for, at dækningen ikke kan blive sat ned, hvis disse forhold ændrer sig. Oplysningerne fortæller ikke pensionstager, at når først dækningen er tildelt, så er den ugaranteret og kan svinge i beløb.

Finanstilsynet har ikke taget stilling til borgerens klage om værdien af en forsikring til syge borgere, hvor udbetalingerne størrelse kan svinge i udbetalingsforløbet.

Sampension har gjort gældende, at det hverken er nødvendigt eller rimeligt, at Finanstilsynet kræver en henvisning fra §§ 37 og 38 til § 23, da Højesteret har fastslået, at det er et almindeligt forsikringsretligt fortolkningsprincip, at en police, der er opbygget med generelle og specielle afsnit, må forstås således, at de generelle vilkår gælder ved siden af de specielle vilkår, medmindre der er grundlag for at anse de generelle vilkår for at være fraveget.

Sampension har endvidere gjort gældende, at påtalen desuden er i strid med forvaltningsretlige proportionalitetsprincipper, eftersom reglerne om god skik ikke indebærer, at Finanstilsynet kan nærskrive forsikringssekskabernes vilkår i detaljer, medmindre der er tale om generelle forhold eller klart urimelige bestemmelser, og det reelt er et spørgsmål om detaljer, hvorvidt Sampension i §§ 37 og 38 henviser til § 23 eller forlader sig på almindelige forsikringsretlige fortolkningsprincipper.

Finanstilsynet bemærker i den forbindelse, at Finanstilsynet ikke med denne afgørelse aftaleretligt har taget stilling til Sampensions forsikringsbetingelser, ligesom Finanstilsynet ikke med denne afgørelse tilsigter at nærskrive Sampensions forsikringsbetingelser.

Der er endvidere ikke tale om, at Finanstilsynet sætter spørgsmålstegn ved præmissen i Højesterets praksis om, at forsikringspolicer kan være bygget op af et generelt og specielt afsnit. Det Finanstilsynet påtaler med denne afgørelse er alene, at de respektive afsnit, jf. ovenfor i forsikringsbetingelserne, ikke er tydelige og nemt forståelige, og fremstillingen dermed ikke er redelig og loyal.

Finanstilsynet har på baggrund af Sampensions oplysning, om at selskabet vil ændre forsikringsbetingelserne, ikke fundet anledning til at give Sampension et påbud for det pågældende forhold, men har valgt alene at påtale det.

Det bemærkes, at Finanstilsynets afgørelse ikke vedrører Sampensions fastholdelse af deres opfattelse af forståelsen af forsikringsbetingelserne, hvorfor Sampensions henvisning til Højesterets dom i sag 124/2017 ikke er relevant i nærværende sag. Højesterets afgørelse vedrører en civilretlig tvist, og Finanstilsynet forholder sig netop ikke til det civilretlige forhold mellem den pensionstager, der har klaget til Finanstilsynet, og Sampension.

Påbuddet

Finanstilsynet påbyder Sampension følgende for at efterleve reglen om redelig og loyal adfærd i § 4, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører:

- at beskrive hvordan og hvilke omstændigheder, der kan medføre, at Sampension kan foretage ændringer af pensionsaftalens indhold sammen med en ikke udtømmende række af eksempler på, hvad ændringerne i så fald eksempelvis kan være, så ændringsadgangen ikke længere fremstår som vilkårlig.

Både aftalelovens regler om urimelige kontraktvilkår og direktivet om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (direktiv 93/13/EØF) indgår som led i en i vurderingen af, om et aftalevilkår er i overensstemmelse med reglerne om god skik, idet Finanstilsynet anser disse for at være udtryk for almene principper for redelig og loyal adfærd.

Det fremgår bl.a. af bilag 1, litra j, til direktiv 93/13/EØF, at et standardvilkår kan være urimeligt, hvis det giver virksomheden ret til ensidigt at ændre vilkårene for aftalen uden gyldig og i aftalen anført grund.

Sampension har gjort gældende, at direktivet om urimelige kontraktvilkår ikke finder anvendelse, eftersom kollektive pensionsaftaler, der er oprettet som led i ansættelsesforhold, ikke er forbrugerftaler, jf. FED 2008.96Ø og U2011.1177Ø. Sampension gør på den baggrund gældende, at Finanstilsynet ikke har hjemmel til at udstede påbuddet.

Sampension har anført, at Østre Landsrets afgørelse optrykt i FED 2008.96Ø og afgørelsen U2011.1177Ø kan udstrækkes til at konkludere, at de forbrugerbeskyttende regler i den finansielle lovgivning og i aftaleloven, herunder hele direktivet om urimelige kontraktvilkår, ikke finder anvendelse på kollektive aftaler, der er indgået via et trepartsforhold.

Særligt i forhold til Østre Landsrets kendelse i U2011.1177Ø har Sampension gjort gældende at dommen er udtryk for, at en virksomhedsordning, som en forsikringstager var omfattet af som led i sin ansættelse, ikke vedrørte en forbrugerftale, der var omfattet af retsplejelovens § 244.

Finanstilsynet meddeler påbuddet med hjemmel i § 4, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistributører og ikke med hjemmel i hverken aftaleloven eller direktivet om urimelige kontraktvilkår. Som det fremgår ovenfor, har reglerne i aftaleloven om urimelige kontraktvilkår og direktivet om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler (direktiv 93/13/EØF) alene indgået i vurderingen af, om et aftalevilkår er i overensstemmelse med reglerne om god skik.

Finanstilsynet bemærker, at det ikke er en betingelse for anvendelsen af § 4, stk. 1, i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistribution, at der foreligger et forbrugerforhold, idet bestemmelsen ikke er begrænset hertil. Det fremgår således af bestemmelsen, at den gælder i alle kundeforhold.

Bekendtgørelsen om god skik er udstedt med hjemmel i § 43 i lov om finansiel virksomheder, der ligeledes er klar i sin ordlyd, og fastslår, at finansielle virksomheder skal drives i overensstemmelse med redelig forretningskik og god praksis inden for virksomhedsområdet. § 43 er absolut og finder ligeledes anvendelse på alle kundeforhold.

Finanstilsynet finder, at de anførte retsafgørelser er udtryk for, at domstolen har foretaget en konkret vurdering i de forelagte tvister. Finanstilsynet er derfor af den opfattelse, at det ikke med de anførte afgørelser generelt er fastslået, at forbrugerbeskyttende regler ikke finder anvendelse på området for kollektive arbejdsmarkedspensioner, fordi der ikke er tale om forbrugerforhold.

Sampensions ændringsadgang i medfør af vilkårenes § 6 indeholder ikke en beskrivelse af, i hvilke tilfælde Sampension kan ændre pensionsordningen. Det er derfor Finanstilsynets vurdering, at vilkårenes § 6 indeholder en vilkårlig ændringsadgang, og at en sådan vilkårlig ændringsadgang ikke er forenelig med pligten til at handle redeligt og loyalt.

Finanstilsynet påbyder på den baggrund Sampension at beskrive overfor pensionstagerne, hvordan og hvilke omstændigheder, der kan medføre, at Sampension kan foretage ændringer af pensionsaftalens indhold

Ændringsadgangen bør præcisere, at der er retningslinjer for godkendelser hos henholdsvis bestyrelse og arbejdsmarkedsparterne. Endvidere bør den rumme en ikke udtømmende række af eksempler på, hvad ændringerne i så fald kan være, så ændringsadgangen ikke længere fremstår vilkårlig i aftalen.

Det er ikke Sampension og arbejdsmarkedsparternes ret til at ændre, som Finanstilsynets påbud angår, men alene den manglende beskrivelse af hvornår, hvordan og under hvilke omstændigheder ændringer kan finde sted, som Finanstilsynet har fundet grund til at påbyde Sampension at rette op på.

Sampension har hertil gjort gældende, at § 6 er formuleret i overensstemmelse med en branchestandard, og en tilsvarende formulering har været prøvet ved – og tiltrådt af – Højesteret i dom af 21. februar 2019 som hjemmel til en ganske vid ændringsret, og der derfor ikke er grundlag for at kræve den ændret.

Det er Finanstilsynets vurdering, at den omstændighed, at flere i branchen angiveligt har en tilsvarende vilkårlig ændringsadgang i deres forsikringsbetingelser, ikke medfører, at et sådan vilkår er i overensstemmelse med god skik. For så vidt angår Højesterets dom af 21. februar 2019 er det korrekt, at Højesteret i denne afgørelse udtaler, at "... , at der er tale om en overenskomstbaseret, kollektiv pensionsordning, hvor adgangen for pensionskassen, der ikke er bekendt med det enkelte medlems forhold og forudsætninger, til, baseret på aktuarmæssige beregninger over gennemsnitlig levetid samt risiko for invaliditet og død og med respekt af de begrænsninger, som følger af relevante pensionsregulativer, at foretage sagligt begrundede ændringer for så vidt angår ikke-aktualiserede dækninger mv. må være ganske vid. ..."

Som nævnt angår påbuddet imidlertid ikke spørgsmålet om, hvorvidt Sam-pension kan have en vid ændringsadgang, men derimod alene, at en vilkårlig ændringsadgang uden konkretisering af, hvilke saglige hensyn, der kan medføre en ændring, ikke er i overensstemmelse med god skik. I Højesterets afgørelse var der ikke procederet på, om ændringsadgangen var beskrevet i overensstemmelse med god skik, hvorfor Højesteret ikke i denne sag har taget stilling til dette spørgsmål.

Det fremgår af § 6, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 330 af 7. april 2016 om god skik for finansielle virksomheder, at vilkår om ændringer i løbende kundeforhold af renter, gebyrer, eller andet vederlag skal være klart fremhævet i aftalen og skal indeholde en angivelse af de forhold, der kan udløse en ændring, og må ikke give den finansielle virksomhed en vilkårlig adgang til at foretage ændringer.

Det er Finanstilsynets opfattelse, at denne bestemmelse, uanset at den efter sit indhold ikke finder anvendelse på livs- og pensionsforsikringer, samt eventuelle personforsikringer i tilknytning hertil, er udtryk for et generelt princip om, at en finansiell virksomhed ikke må forbeholde sig en vilkårlig ændringsadgang, fordi en forsikringstager i aftalevilkårene bør kunne orientere sig om, hvilke forhold, der kan medføre en ændring af forsikringen. En vilkårlig ændringsadgang vil således ikke være forenelig med forpligtelsen til at handle redeligt og loyalt og dermed i strid med generalklausulen i § 4, stk. 1 i bekendtgørelse om god skik for forsikringsdistribution.

Finanstilsynet finder, at påbuddet er tilstrækkeligt handlingsanvisende og dermed også overholder forvaltningsrettens principper.

Klagevejledning

Finanstilsynets afgørelse kan, senest fire uger efter, at den er modtaget, indbringes for Erhvervsankenævnet pr. e-mail til adressen ean@naevnenes-hus.dk eller pr. post til Erhvervsankenævnet, Toldboden 2, 8800 Viborg, tlf. 72 40 56 00. Det følger af § 372, stk. 1, i lov om finansiell virksomhed

Det er forbundet med et gebyr på 4.000 kr. at klage til Erhvervsankenævnet. Det følger af § 7 i bekendtgørelse om Erhvervsministeriets Erhvervsankenævn. Ved klager over forhold, der ikke vedrører klagerens aktuelle eller fremtidige erhvervsforhold, er gebyret dog 2.000 kr. Efter § 15, stk. 4, i nævnte bekendtgørelse kan nævnet eller formanden på dets vegne træffe bestemmelse om hel eller delvis tilbagebetaling af det indbetalte gebyr, hvis klageren får helt eller delvist medhold. Gebyret tilbagebetales, hvis klagen afvises.

Offentliggørelse

Det følger af § 354 a, stk. 1, 1. pkt., i lov om finansiel virksomhed, at afgørelser truffet af Finanstilsynets bestyrelse offentliggøres med angivelse af virksomhedens navn, jf. dog § 354 a, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed. Finanstilsynet finder ikke, at nogle af de nævnte hensyn i stk. 4 vedr. offentliggørelse med angivelse af navn finder anvendelse i denne sag. Afgørelsen vil derfor blive offentliggjort i sin helhed på Finanstilsynets hjemmeside.

Finanstilsynet pålægger desuden Sampension at offentliggøre oplysningerne på sin hjemmeside senest tre hverdage efter, at virksomheden har modtaget underretning om reaktionen, jf. § 354 a, stk. 1, 2. pkt., i lov om finansiel virksomhed. Sampension skal i øvrigt overholde kravene til offentliggørelse, som de fremgår af § 354 a, stk. 1, 3.-5. pkt., i lov om finansiel virksomhed.

Beslutning om offentliggørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Med venlig hilsen

Ulla Brøns Petersen
Kontorchef